

Stichtse
Vrije School

33e jaargang,
Januari 2018
www.svszeist.nl

Stichter Berichter

Uitgave van de Stichtse Vrije School

Levend onderwijs Wat wij anders doen



Stichtse Vrije School, Socrateslaan 24, 3707 GL Zeist, 030 – 204 02 90
post@svszeist.nl, www.svszeist.nl

Koor en muzieklessen
op de Stichtse Vrije
School

Het vrijeschool-
leerplan: doorlopende
leerlijnen

Sint-Michaëlsfeest

Stichtse
Vrije School

Ter inleiding

Voor u ligt de nieuwe Stichter Berichter van 2018. Anna-Birthe Hardewijn van de redactie was tijdens de totstandkoming van dit nummer met zwangerschapsverlof. Zij heeft een gezonde tweede zoon gekregen: gefeliciteerd!

De titel van deze Stichter is 'Levend onderwijs; wat wij anders doen.' Uit de verschillende bijdragen zal duidelijk worden wat er met deze titel bedoeld wordt. Het gaat er bij ons op de Stichtse Vrije School om dat de opgroeiende kinderen zich als persoon optimaal kunnen ontwikkelen. De lesstof sluit aan bij de ontwikkelingsfase van de jongeren. We willen plezier wekken voor wat geleerd wordt, zodat een persoonlijke betrokkenheid tot stand kan komen. Hoofd, hart en handen komen alle aan bod. In de periodes is er bovendien elke dag tijd de geboden stof ook kunstzinnig te verwerken. Verbondenheid met wat de jonge mens doet en leert is het uitgangspunt. Zo kan interesse ontvlammen.

De emotionele, sociale en spirituele intelligentie krijgen ruim aandacht. Bij toneel, koor, tekenen en schilderen kunnen de leerlingen zichzelf kunstzinnig en gevoelsmatig uiten. Bij groepsprocessen en klassengesprekken komt het sociale aspect aan bod en bij het zich eigen maken van de geboden leerstof wordt het levendig kunnen denken ontwikkeld. 'Out of the box' leren denken en zelfstandig leren oordelen zijn kwaliteiten die we erg belangrijk vinden.

Door stages, uitwisselingsprojecten en kunstreizen komen de leerlingen ook in aanraking met de wereld buiten school. Het belangrijkste is natuurlijk dat de jongeren bij ons op school zichzelf kunnen zijn en dat zij plezier hebben in het leren en in het leven.

Danielle van Dijk, eindredactie

Inhoudsopgave

Het vrijeschool-leerplan: doorlopende leerlijnen	4
Koor en muzieklessen op de Stichtse Vrije School	6
Mens durf te spelen!	8
Zwart-wit tekenen in de 9e klas.	10
Tekenen en schilderen in de bovenbouw	12
Wiskunde op de vrije school	14
Aardrijkskunde	16
Sint-Michaëlsfeest	18
Digitale middelen: middel of doel?	20
Leerlingen versieren fietstunnel bij Landgoed Vollenhoven in Zeist	23
Onze mediatheek	24
Internationalisering op de SVS	25
Het Model European Parliament	26

Uit het nieuwe schoolplan

In het afgelopen schooljaar is met de verschillende schoolgeledingen (leraren, leerlingenraad en contactouderplatform) gewerkt aan een nieuw 'strategisch' beleidsplan voor de komende vier jaar. Dat hebben we gezamenlijk met onze zusterscholen in Nijmegen en Eindhoven gedaan; het plan is klaar en goedgekeurd door de medezeggenschapsraden en te lezen of te downloaden via onze website: www.svszeist.nl

Het dient nu voor de komende jaren als uitgangspunt voor de schoolplannen van de verschillende scholen. Voor het schoolplan van de Stichtse zijn inmiddels ook de doelen benoemd en zijn er al verschillende speerpunten en projecten uitgewerkt. In de loop van de komende jaren worden hier nog uitwerkingen aan toegevoegd.

We hebben op onderwijsgebied de volgende doelen benoemd in ons schoolplan:

- Het bestendigen en verder ontwikkelen van ons vrijeschoolonderwijs door het blijven werken aan kwalitatief hoogwaardig periodeonderwijs en het ook zo veel mogelijk vanuit de vrijeschoolpedagogie vormgeven van de vaklessen.
- Het zien en waarderen van de leerling in al zijn of haar kwaliteiten en dat ook verwerken in onze manier van toetsen/evalueren en het geven van feedback.
- Het ontwikkelen van een breed gedragen ICT- en mediawijsheidsbeleid en het uitwerken daarvan in ons onderwijs.

- Het stimuleren van leerlingen die extra uitdaging behoeven door middel van het ontwikkelen van passende extra activiteiten.
- Het met de leerlingen werken aan het verkleinen van onze ecologische voetafdruk.
- Het verder uitwerken en verwoorden van onze onderwijsvisie en deze uitdragen in onze (directe) omgeving en in de landelijke onderwijsdiscours.
- Het structureel vormgeven van de collegiale intervisie en het stimuleren van een open, gemeenschappelijke leercultuur.

We bespreken de voortgang van de verschillende projecten en ontwikkelingen regelmatig in de dMR en zullen in het Stichter Bericht verslag doen van de resultaten.

Gijs Roeters van Lennep, rector

Colofon

Redactie: Danielle van Dijk, **Ontwerp:** grafisch ontwerp PI&Q, **Druk:** Libertas Pascal, **Advertenties:** Redactie Stichter Berichter, **Reacties:** Socrateslaan 24, 3707 GL Zeist of post@svszeist.nl, **Foto omslag:**

Het vrijeschool-leerplan: doorlopende leerlijnen

In deze tijd waarin specialisatie hoog in het maatschappelijk vaandel staat, is het goed eens naar het leerplan van de Vrije School te kijken. Rudolf Steiner, de grondlegger van de vrije schoolpedagogie en het mensbeeld van de antroposofie, heeft belangrijke aanwijzingen gegeven voor de ontwikkeling van het kind van 4 tot 18 jaar, basisschool en middelbare school. Hij benadrukte het grote belang van het veelzijdige leren en het leren vanuit enthousiasme en liefde voor de wonderen van het bestaan. Kunstzinnig onderwijs is hierbij een sleutelbegrip. Het kind is een creatief en scheppend wezen dat op eigen wijze leert en de dingen een plek kan geven in de eigen ziel. De (leer)stof bestaat uit de bouwstenen voor de eigen ontwikkeling; het kind doet zelf de rest.

Verborgene wijsheid

Er is veel wijsheid verscholen in het leerplan van de Vrije School. De opbouw is zodanig dat het kind al zijn veelzijdigheden, zijn denken, voelen en willen, kan ontwikkelen op het juiste moment en in de juiste volgorde. Wat in de kleutertijd wordt aangeleerd en beleefd op het meer fysieke vlak, kan in de puberteit uitgebouwd worden op het vlak van de psyche.

Als voorbeeld geef ik het ontwikkelen van de tastzin bij het kleine kind en het subtiele gevoel voor de kwaliteiten van de verschillende stoffen, zoals hout, wol, papier, klei, zand of water.

Het kind kan heerlijk vrij spelen en met alle materialen kennismaken op allerlei manieren. In de pubertijd is het dan gemakkelijker kwaliteiten op een ander gebied te leren onderscheiden: wat is de waarde van wat er gezegd wordt, klopt deze redenering? Is de intentie van de spreker zuiver? De puber en adolescent 'proeft' als het ware aan de dingen, zoals de kleuter het hout voelde en de zelfgemaakte appelmoes rook. Het oordeelsvermogen, het kunnen aanvoelen

van iets of iemand, is een van de belangrijkste vermogens van de mens. Dat kun je niet van de ene dag op de andere aanleren. Dat gevoel moet langzaam ontwikkeld en gewekt worden. Van groot belang is ook dat het kind eigen oordelen leert vormen en eigen gedachten leert denken. Dit is een hoogst creatieve en scheppende daad. Het is een eigen bouwwerk. In elke klas en in elke periode wordt gewerkt aan de eigenheid van het individuele leerproces: elk kind maakt zijn eigen tekening en schrijft zijn eigen verhaal of opstel.

Aan bovenstaand voorbeeld wordt duidelijk waar het in de Vrije School om gaat: het aanleggen in vele verschillende lagen van alle belangrijke vermogens van de mens. Deze vermogens worden niet op een bepaald moment aangeleerd, maar worden laag voor laag aangeleerd. Bij een goede en gezonde menswording gaan de dingen stap voor stap. Door de stof steeds op een andere manier aan te bieden en telkens op het niveau van het kind te verdiepen en te verbreden, ontstaat er voor het kind de mogelijkheid het geleerde te metamorfoser en om te werken tot het geheel eigen is. Zo wordt pedagogie een kunst.

Enkele voorbeelden uit de vakgebieden

De vrijeschoolstof dient ontwikkelingsstof te zijn. De vakgebieden kennen dan ook een prachtige opbouw. In klas 4 van de lagere school bijvoorbeeld, als het kind ongeveer negen jaar oud is en de eigen individuele gevoelens zich steeds duidelijker gaan ontwikkelen, krijgt het kind in de biologie dierkunde en leert hij of zij alle gestalten en vormen uit de dierenwereld kennen. Hij leert ook over het gedrag van dieren, hun vermogens en eenzijdigheden. In klas 12, als de volwassenheid in zicht komt, krijgt de leerling bij biologie de evolutietheorieën en de ontwikkeling van de menselijke gestalte.

Steeds opnieuw wordt de leerling uitgedaagd de dingen ook zelf te onderzoeken.

Zo kun je in elk vak een duidelijke opbouw zien, gebaseerd op een grote wijsheid.

Een ander voorbeeld: de puber in klas 8 of 9 heeft houvast nodig in zijn met kracht ontwakende innerlijk leven. Dan wordt in de biologie het skelet behandeld. Het skelet is volstrekt eenduidig en dat geeft zekerheid: zo zijn de dingen! In de talen wordt de grammatica behandeld en bij de aardrijkskunde de aardlagen. Lekker vaste grond onder de voeten. Ook aan de andere kant, de kant van het ontluikende gevoelsleven, wordt ruim aandacht besteed. Bij Nederlands komen de romantiek en de humor aan de orde en in de geschiedenisperiode wordt de Franse Revolutie behandeld met haar idealen en onmacht deze idealen op goede wijze te verwezenlijken. In de aardrijkskunde kan ook het vulkanisme een plek krijgen. Steeds opnieuw wordt de leerling uitgedaagd de dingen ook zelf te onderzoeken.

Voorwaarden voor een goede ontwikkeling

Het allerbelangrijkste voor een goede ontwikkeling van het ik is dat het kind zich geliefd voelt en dat het merkt dat ouders en opvoeders veel om hem of haar geven. Het goede voorbeeld van de volwassene op alle gebied – en met name op het gebied van de moraliteit en het terrein van het sociale – werkt voor het kind diep door, zoals het zonlicht voor de plant.

De hoogste klassen

In klas 11 en 12, de hoogste klassen van de vrije school, kunnen de eigen idealen worden uitgesproken en de eigen graal kan worden gezocht. Het is niet toevallig dat 'Parcival en de zoektocht naar de graal' juist in klas 11 als machtig epos verteld en beleefd wordt.

Nu kan het eigen oordeelsvermogen van de leerling volledig worden aangesproken en verder worden gevormd en verfijnd. De leerling moet leren zelfstandig een oordeel te vormen over allerlei levensthema's en morele dilemma's: betogen worden gemaakt en argumenten moeten op hun validiteit beoordeeld worden. Het gaat ook om nuances en het respecteren van elkaars meningen.

Stages, biografiegesprekken en eindwerkstukken

De leerlingen lopen in klas 11 bij voorkeur stage in een ideële instelling om hun eigen idealen te toetsen aan de werkelijkheid. Er zijn in de jaren daarvoor al verschillende stages geweest met een bepaalde opbouw: van eenvoudig naar complexer. In klas 10 was er een twee weken durende stage in de zorg en in klas 9 vond een stage in een winkel plaats. Zo komt de maatschappelijke werkelijkheid ook een beetje de klas binnen. Er worden presentaties aan ouders en leraren gegeven en nabesprekingen gehouden. Bovendien worden er gedegen verslagen gemaakt en interviews gehouden.

In klas 12 vinden er op de afsluitende culturele reis – ook wel 'eindreis' genoemd – bijzondere biografische gesprekken plaats met medeleerlingen en docenten. In klas 11 en begin 12 maakt elke leerling bovendien een eindwerkstuk waarin al zijn of haar individuele talenten naar voren komen. Je kunt het eindwerkstuk zien als de eigen gouden kroon op de vrijeschooltijd.

Danielle van Dijk, docent Nederlands



Koor en muzieklessen op de Stichtse Vrije School

Op school is muziek een belangrijk vak. Leerlingen maken kennis met verschillende muziekstijlen, horen over componisten en muziekinstrumenten, spelen djembé en gitaar en zingen heel veel tijdens hun schooltijd.

Bovenbouwkoor

Vanaf klas 10 zitten de leerlingen in het bovenbouwkoor waar ze ieder jaar een groot koorwerk instuderen en dat in april uitvoeren.

De laatste jaren gebeurt dit in Tivolivredenburg in de grote zaal waar ook ruimte is voor een orkest. Hier kunnen 1600 bezoekers naar het koor en het orkest komen luisteren. Drie jaar geleden traden we, geheel onverwacht, op in het Concertgebouw in Amsterdam. De planning was een eerste concert in Tivolivredenburg - dit gebouw was vlak daarvoor opgeleverd - maar door het loslaten van de dakplaten kwam dit concert een week voor de uitvoering op losse schroeven te staan.

Gelukkig bleek het Concertgebouw nog ruimte te hebben en daardoor werd het eerste concert met groot orkest niet in Utrecht gehouden maar in Amsterdam. We voerden toen het Requiem van Mozart uit. Het was een geweldige ervaring voor de leerlingen; iets om nooit meer te vergeten! De laatste twee jaar is onze plek weer in Tivolivredenburg.

Een stukje geschiedenis

Voordat we de concerten in de grote concertzalen gingen geven, traden we met de leerlingen op in de Nieuwe Kerk in Zeist waar geen ruimte was voor een orkest maar waar we een klein ensemble als begeleiding hadden. Hier konden zo'n 600 bezoekers per avond terecht en traden we twee avonden achter elkaar op. In de jaren 90 van de vorige eeuw en de eerste jaren van deze eeuw gaven we onze concerten in de Jacobikerk in Utrecht waar tussen de 1000 en de 1100 bezoekers in konden.

Toen waren er nog drie verschillende koren die, o.l.v. hun muziekleraar, tevens dirigent, verschillende koorwerken ten gehore brachten.

De laatste jaren is er één groot koor o.l.v. twee dirigenten die samen ook de repetities begeleiden en ook samen de uitvoering dirigeren. Tijdens de repetities worden de koren begeleid door een vaste repetitor op de vleugel,

In de 11e klas is er een muziekperiode van drie weken waarin de leerlingen kennis maken met de muziek door de eeuwen heen.

Muzieklessen

In de muzieklessen vanaf klas 10 wordt er veel aandacht besteed aan het instuderen van de verschillende koorden. Tijdens het wekelijkse kooruur wordt er, naast het instuderen van de verschillende stemmen, voornamelijk gewerkt aan de koorklank. Een mooie koorklank draagt bij aan het plezier waarmee de leerlingen zingen en uiteindelijk uitvoeren.

Ook in klas 7 en klas 8 is er de laatste jaren een vast kooruur ingeroosterd naast de vakles muziek. In klas 9 is er nog geen kooruur. De leerlingen krijgen twee uur muziek in de week en naast het zingen ook les in djembé en gitaar.

In de 11e klas is er een muziekperiode van drie weken waarin de leerlingen kennis maken met de muziek door de eeuwen heen.

Eindexamenvak

Op school kun je in de Tweede Fase ook eindexamen muziek doen bij havo en vwo. Gedurende twee jaren word je hier in aparte lessen op voorbereid. Zowel theorie als praktijklessen komen aan bod. Het Slotconcert examenklas is de uiteindelijke afronding van het schoolexamendeel (SE). Het theoretische deel (CE) wordt centraal getoetst in mei.

Sven Boogert, muziekdocent



Mens durf te spelen!

Toneel en drama op de Stichtse Vrije School

Traditiegetrouw neemt toneel een belangrijke plek in het leerplan van de Vrije school in. "Zit je op de Vrije school? O ja, dan doe je veel dingen met toneel en zo" is een opmerking die ik vaak hoor.

Het belang van toneel

Maar waarom is toneel dan zo belangrijk? Toneelspelen wordt in ons dagelijks spraakgebruik nogal eens gelijkgesteld aan liegen. Iemand die toneelspeelt is niet eerlijk, stelt zich aan of bedondert de kluit. Tegelijkertijd luidt het beroemde citaat van Schiller: de mens is pas daar werkelijk mens waar hij speelt. Dus wat is spel dan? En toneelspelen? Graag deel ik met jullie mijn inzichten zoals ik deze door de jaren heen ontwikkeld heb.

Mogelijkheid de werkelijkheid te onderzoeken

Spel biedt de mogelijkheid om de werkelijkheid te onderzoeken. Wanneer we een denkbeeldige plek verzinnen in een spelopdracht dan verschijnt deze plek ook echt op dat moment. We zijn op de top van de Mount Everest of in het middelpunt der aarde. Zoals je bij het lezen van een goed boek daar ook in kunt verdwijnen en een tijdreiziger kunt zijn. Bij toneel werk je samen aan deze tijdelijke werkelijkheid. 'Make believe' zeggen ze in het Engels. Je moet het 'geloof' samen maken. Oftewel door verbeeldingskracht te gebruiken worden we de scheppers van onze eigen werkelijkheid. Zo kan ik in spel niet alleen mijn omgeving vormen maar ook mijn identiteit. Ik kan een uitstapje maken naar een ander mens door in diens huid te kruipen of in diens schoenen te

gaan staan. Hiermee wordt het hele palet aan menselijke gevoelens toegankelijk. Ik begrijp de nobele ridder maar ook de bange verrader.

Het Griekse toneel: de katharsis

Theaterbezoek was in het oude Griekenland een diepreligieuze aangelegenheid. De goden manifesteerden zich op de 'skene' en in de tragedie openbaarde zich het (nood)lot van de mens. Het publiek leefde mee met deze emoties en kwam gelouterd uit deze ervaring. Aristoteles noemde dit de katharsis. Zoals ook Parival door medegevoel 'wetend' wordt, worden wij mensen dus wijzer door mee te leven. Meeleven door je in te leven. We krijgen een ruimere kijk op de wereld en een groter hart wanneer we op het toneel binnen veilige kaders het menselijke drama steeds weer opnieuw kunnen beleven.

Leerplan toneel

In het curriculum op de Stichtse Vrije School wordt er in bijna ieder leerjaar ruimte gemaakt voor drama en toneel. In de 7e klassen krijgen de leerlingen vaklessen drama. Dit zijn spellen waarbij het spelplezier voorop staat en er

veel spelvormen worden gegeven waarbij het samenspelen voorop staat. De zevende klasser speelt nog vooral uit het nabootsen van wat hij of zij om zich heen waarneemt. Daarbij valt vaak op dat de meisjes graag scenes willen spelen met het nodige drama - vaak ook geïnspireerd door soapseries - en jongens een voorkeur hebben voor actie. Het is heerlijk om in de vrije ruimte van de grote zaal te kunnen rondrennen en ook even 'gek' te mogen doen.

In de achtste klas voert de klas een toneelstuk op onder leiding van de eigen klassenleerkracht. Vaak vormt de lesstof het thema van de toneelstukken (bijvoorbeeld de vaderlandse geschiedenis). Er worden rollen verdeeld en teksten geleerd, kostuums uitgezocht en decors ontworpen.

Het samen creëren van een echte voorstelling is een oefening in samenwerken en zorgt vaak voor een krachtige positieve impuls in de samenhang van de klas. Het spel krijgt iets meer diepte, hoewel het nog vooral om het verbeelden van de situaties en de rollen gaat. Het spelen vanuit de eigen beleving komt eigenlijk pas in de jaren die hierop volgen. De achtste klasser zit midden in de orkaan van de eigen emoties en kan deze nog niet vanuit een afstand bekijken. De negende klasser is de klassieke puber. 'Himmelhoch Jauchzend, zum Tode betrubt' (hemelhoog juichend en ten dode bedroefd). Heftige sympathieën en antipathieën. De volwassenen vallen nu definitief door de mand. Vaak haarscherp wijzen de kinderen van deze leeftijd ons op onze tekortkomingen. In dit leerjaar werken de leerlingen aan improvisatie en aan het creëren van karakters en karikaturen. Ze hebben vaak een enorm gevoel voor humor waarmee ze grotesk gedrag in beeld durven brengen. Gekke en extreme types en situaties zijn vaak makkelijker te spelen dan hele kleine en intieme momenten. Deze komen vaak nog te dichtbij, de ziel is kwetsbaar en laat zich niet zomaar aan een ander zien.

In de 10e klas hebben we geen toneel meer. Dat is jammer; juist in de 10e klas is de leerling in een fase waarin hij of zij niet meer volledig is ondergedompeld in de eigen emoties, maar ook de emoties van een ander kan gaan ervaren door zich echt in te leven in een rol. Het samenspelen in een groep geeft vaak een enorme voldoening. Door de exameneisen past toneel nu niet meer in het programma, helaas. Een 11e klasser is door de eerste crisis van de pubertijd heen en is nu in staat om een rol werkelijk te doorleven en te verbinden met de eigen ervaringen. Omdat de eigen emoties met meer afstand bekeken worden, kunnen ze ook worden gevormd ten dienste van een personage. In de 11e klas wordt er vier weken lang aan een toneelstuk gewerkt, dat zowel inhoudelijk als qua vormgeving een volwaardige voorstelling wordt. De leerlingen werken hier met volle overgave aan en nemen op alle terreinen initiatief en zijn zo mede vormgever van het resultaat.

Toneel en drama dragen bij aan het ontwikkelen van de ziel en de individualiteit van de leerling, een ontwikkeling die zich spelenderwijs voltrekt.

Toneel als examenvak

In de laatste twee leerjaren (11e en 12e klas) kan de leerling ook het vak drama volgen en hierin eindexamen doen. In de 12e klas speelt de leerling een monoloog. Dit sluit direct aan op het leerplan: de 12e klasser is 'geworden wie hij was (of is)' en kan echt gaan staan voor de eigen overtuiging. De monoloog is vaak een echte proef, want nu komt het erop aan zonder hulp van een medespeler of van de groep zelf een eigen werkelijkheid te scheppen op het toneel. Tot slot maken de leerlingen van de examengroep een voorstelling in de twaalfde klas. Van thema tot uitwerking wordt er zoveel mogelijk zelfstandig gewerkt. Er wordt stilgestaan bij wat de voorstelling het publiek kan brengen. Grote thema's worden daarbij niet geschuwd. Zo maakte de havogroep vorig jaar een voorstelling over de 'maakbaarheid van de mens'.

Spelen als bevrijdende tegenhanger

Toneel en drama dragen zo bij aan het ontwikkelen van de ziel en de individualiteit van de leerling, een ontwikkeling die zich spelenderwijs voltrekt. Het vermogen tot spelen is van onschatbare waarde. Doormiddel van spel ontstaat er beweging, juist ook in de eigen denkbeelden en gevoelens. Spelen doe je bij voorkeur samen met een ander. In een tijd waarin prestatie steeds belangrijker lijkt te worden kan spelen een bevrijdende tegenhanger zijn.

Myrte Amons, toneel docent en regisseur



Zwart-wit tekenen in de 9e klas.

Na de vakantie stappen de leerlingen van klas 9 enthousiast het tekenlokaal binnen. De jongens zijn lang geworden, de meisjes meer bewust van zichzelf en de ander.

Geen nuances, alsjeblieft!

In de 9e klassen is het leerplan van tekenen gebaseerd op werken met alleen zwart en wit. Een jaar lang wordt de kleur verbannen of tot een minimum beperkt. Je zou denken dat dat oersaai is, maar dat is het niet. Zeker niet als je (bijna) 15 jaar oud bent.

“Welkom in de tekenles! We werken dit jaar alleen met zwart en wit”. Er gaat een luid gejuich op in de groep die voor me zit. Net terug van de grote vakantie, de middenbouw ligt achter ze. Ze maken de stap de bovenbouw in. Zwart/wit tekenen sluit precies aan bij de ontwikkelingsfase waarin de leerling in klas 9 zit. De leerling neigt in klas 9 naar het radicale; het is goed of het is fout, het is mooi of lelijk, het is zwart of wit. Geen schakeringen of nuances. Het is het ene of het andere.



Het moet goed zijn

We werken dit jaar met allerhande technieken en materialen. En meer dan de afgelopen jaren ook met exactheid. Het moet echt goed zijn. Niet een beetje goed, maar zo dat het klopt. Werken met exactheid en de gevoelens even op de achtergrond laten (zwart-wit denken). Lekker duidelijk.

Een van de eerste opdrachten die ik altijd in klas 9 geef is er een van het ordenen en structuur aanbrengen. De leerlingen ontwerpen een patroon. Dat valt of staat met precies werken; de mooiste patronen - we hangen ze op want een stukje competitie ligt de 9e klasser ook wel - zijn die, die helemaal kloppen. Dat valt nog niet mee. De 9e klasser kan ook heel kritisch zijn op zichzelf en dan is zo'n patroon confronterend. Binnen de afgebakende opdrachten is er voldoende ruimte voor eigen inbreng. Er is een grote drang naar zelfstandigheid, naar het zelf leren, het zelf vormgeven, het zelf doelen stellen, het zelf leren omgaan met sympathie en antipathie, met oordelen over wat mooi of lelijk is. Dus maak je keuzes binnen de gestelde opdracht die een uiting kunnen zijn van jezelf. Hoe pril dat ook nog is.

Het klopt wat we doen

Een stempel maken met je eigen naam of initialen, voorzien van een beeldmerk. Dat gaat over jezelf. En dat moet je met aandacht doen; want wat als je vergeet dat je in spiegelbeeld had moeten schrijven? De afdruk is dan een diepe teleurstelling. De negende klasser moet met dit soort weerstanden leren omgaan. Ze moeten hard werken, willen nog gekaderd worden en hebben echt veel houvast en structuur van de begeleidende leraar nodig. “Is dit goed zo?” Wat vind je zelf? “Nou, hier is het een beetje scheef, en daar ben ik uitgeschoten”. De leraar vindt het prachtig.

Vorig schooljaar liet ik een 9e klas nog verder gaan door alleen een stevig wit papier met een mesje en een snijmat uit te delen. Het werk bestond uit sneden, vouwen en schaduwen. Het was een experiment, maar sloeg in als een bom. In de pauze wilden de leerlingen die nog niet klaar waren niet weg, en wie klaar was kwam even later terug met een



In sociaal opzicht zijn de negende klassers vaak wat onhandig. Want ze zijn ondanks die alles-of-niets-houding ook nog erg kwetsbaar en gevoelig.

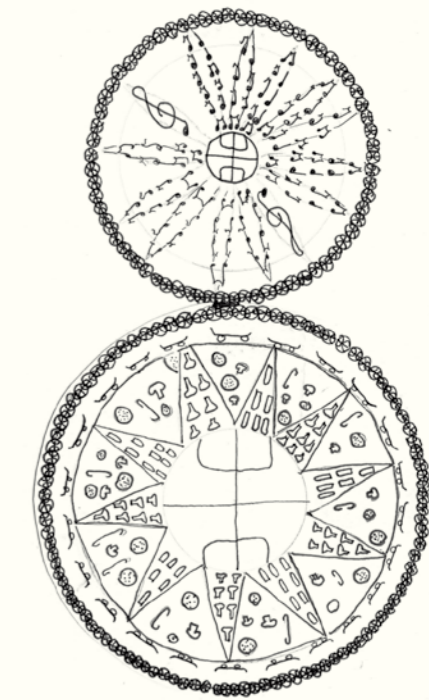
klasgenoot uit een andere groep om het werk te laten zien. Dat is zo'n moment dat je ziet dat het klopt wat we doen.

Sociaal onhandig

In de tekenlessen zitten leerlingen uit twee klassen gemengd. Omdat er ook gelegenheid is om lekker te kletsen zie je als leraar veel gebeuren op sociaal gebied. Ook in hun oordelen over elkaar en anderen zijn ze erg zwart-wit. In sociaal opzicht zijn de negende klassers vaak wat onhandig. Want ze zijn ondanks die alles-of-niets-houding ook nog erg kwetsbaar en gevoelig.

In de tweede helft van het schooljaar kunnen we met gewassen-inkt-techniek of met arceren ook wel meerdere grijstonen laten ontstaan. En dan ineens eind 9e klas is daar die leerling die vraagt: “Mag ik die mond (of die bloem) rood kleuren? Dat lijkt me zo mooi bij al dat zwart wit”. En dat mag. In klas 10 is dan de kleur en de nuance weer helemaal terug.

Annelies den Ouden, kunstdocent



Zelfde leerplan, andere uitwerking

Een andere kunstdocent heeft een geheel eigen idee uitgewerkt vanuit hetzelfde gegeven: het werken met zwart-wit. Dat is nu juist zo inspirerend op onze school: elke docent geeft zijn eigen kleur aan de lessen, zelfs bij zwart-wit tekenen.

In haar lessen wordt in het begin van het schooljaar door elke leerling plantenmateriaal bijeengezocht uit onze schooltuin. Dit materiaal wordt zo precies mogelijk uitgewerkt. De vraag die in de lessen vaak gesteld wordt is: ‘Tekenen wat je weet of tekenen wat je ziet’. De leerlingen moeten eerst goed leren waarnemen en exact zijn. Wat zie je nu eigenlijk? Daarna wordt een eigen ontwerp gemaakt waarin de afbeelding wordt gebruikt. Het ontwerp wordt aangevuld met elementen die de leerling zelf kiest. De compositie speelt een belangrijke rol. Hier wordt het eigene van de leerling zichtbaar [zie de prachtige afbeeldingen].

Naast materiaal uit de natuur worden er ook portretstudies gemaakt van mens en dier. Als variatie kan naar aanleiding van een meegenomen dierbaar voorwerp een eigen collage ontworpen worden. De collage is samengesteld uit zelfgeschilderde snippers.

Alles in zwart-wit.

Evelyne Bruil, kunstdocent



Tekenen en schilderen in de bovenbouw

Onlangs woonde ik op de Hogeschool voor de Kunsten een presentatie bij van een van onze stagiaires. Het betrof een vergelijkend onderzoek naar verschillen tussen het reguliere kunstonderwijs en dat op een vrije school. De kernvraag was of vrije schoolleerlingen zich daadwerkelijk “vrijer” voelen dan andere leerlingen, met betrekking tot hun eigen werk en dat van anderen.

Haar conclusie is dat vrije school leerlingen met meer zelfvertrouwen naar hun eigen werk kijken en dit ook kunnen tonen en dat zij geen concurrentie voelen naar andere leerlingen. In het regulier onderwijs kwam zij meer competitie en meer onzekerheid tegen. Ook waren deze leerlingen meer gericht op het eindproduct. Als oorzaken voerde ze twee kenmerken van het vrije schoolonderwijs aan; het feit dat er met homogene leeftijdsgroepen wordt gewerkt en het feit dat in het curriculum uitgegaan wordt van een, zoals zij het noemde, leeftijdsgebonden kunstprogramma.

Het vrijeschool-leerplan voor schilderen en tekenen De rode draad van het kunstzinnig verwerken van de periodestof loopt van de 1e t/m de 12e klas en eindigt in het laatste jaar, als de leerling alleen nog voor het examen traint. In de loop der jaren wordt de intensiteit daarvan minder, maar altijd zal er getekend, geschilderd, geknutseld en af en toe geboetseerd worden. Daarnaast zijn er de vaklessen. Waar in de onderbouw de fantasie en het leren omgaan met kleur centraal stonden, komt in de bovenbouw een groot accent te liggen op het wakker worden voor de waarneembare wereld als toetssteen voor de eigen persoonlijkheid.

Naar de waarneming werken

Er wordt veel naar de waarneming gewerkt. Hoe ziet een hand er echt uit? Hoe teken je schaduw op een bol en wat voor schaduwen zijn er? En in de 8e klas: Hoe teken je een laan met bomen zo dat het perspectief klopt? Geen trucjes, maar leren door te ervaren dat het hantieren van een verdwijnpunt je tekening echt op aarde doet “landen”. Ook is er veel aandacht voor het leren omgaan met verschillende materialen en technieken: een schilderij in clair obscur is te evenaren in houtskool en een ets in arceren met een fineliner of kroontjespen. De verschillende accenten in de opdrachten sluiten aan bij de ontwikkeling van de jonge mens: het doen landen van een huis door het kloppend hanteren van het perspectief, helpt om aardeburger te worden. In de 9e klas wordt in alle ‘toonaarden’ met zwart-wit gewerkt en aan de nuances die je daarmee kunt maken. [Zie verderop in dit blad].

De wereld van de kleuren gaat weer open

In klas 10 gaat de wereld van de kleuren weer open en kan de ziel uitademen in het schilderen van sfeerbeelden en het verkennen van verschillende schilder- en druktechnieken.

Ja, vrije schoolleerlingen hebben, doorgaans, een vanzelfsprekend vertrouwen in hun eigen scheppend vermogen en in dat van anderen.

In de 11e klas wordt gewerkt aan modeltekenen en aan het op verschillende manieren weergeven van menselijke gestalten. Ook wordt gekeken naar voorbeelden uit de kunstgeschiedenis: wat vertellen die voorbeelden over de blik en de intentie van de schilder en zijn tijd? Hierbij wordt de ontluikende individualiteit van de leerling aangesproken. Gaandeweg laten de opdrachten de leerling vrijer om een eigen invulling te vinden, waarbij ook nieuwe wegen verkend kunnen worden.


Examentraject

In de 12e klas vindt het examentraject plaats en zoekt de leerling verder naar zijn of haar eigenheid als antwoord op de thema's die dat jaar deel uitmaken van het examen. De docent begeleidt dit proces meer als coach en raadgever. De diversiteit in de uiteindelijke werkstukken is groot: fotografie, textiel, film, schilderkunst, installaties, beelden, collage, grafiek. Het is interessant om te zien dat de leerlingen blijkbaar in staat zijn om die vrijheid te hanteren, ondanks – of is het juist dankzij? – het feit dat ze in de jaren daarvoor gestuurde opdrachten hebben gekregen.

Het grootste geschenk van het leerplan

Misschien is dat wel het grootste geschenk dat in ons leerplan verborgen ligt: wij bieden hen de kaders en de vaardigheden om op het moment dat hun volwassenheid zich kenbaar begint te maken, de eigen vrijheid vol vertrouwen vleugels te geven. Het leerplan is niet voor niets gebaseerd op 12 leerjaren. Voor de leerlingen die in de 10e de school verlaten, wachten hen die uitdagingen in de grote wereld, maar de basis is gelegd. Daarmee ben ik terug bij de conclusie van onze stagiair: Ja, vrije schoolleerlingen hebben, doorgaans, een vanzelfsprekend vertrouwen in hun eigen scheppend vermogen en in dat van anderen. Zij zijn door de beperkingen uitgegroeid tot hun eigen meester.

Christa van Kan, docent beeldend



Onderwijs is niet om de kinderen feiten bij te brengen of technieken te leren, maar om alles wat een mens potentieel in zich heeft op te wekken en te ontwikkelen.

Wiskunde op de vrije school

Het is de vraag naar het mensbeeld en de vraag naar het waarom van het vak wiskunde die het onderwijs op onze school zo wezenlijk doet verschillen van dat op andere scholen.

Een voorbeeld

Ik herinner me dat ik enkele jaren geleden op de landelijke wiskundedagen iets fantastisch heb geleerd. Twee reguliere docenten wiskunde spraken met elkaar over een bepaald bewijs: het bewijs dat niet als een breuk geschreven kon worden. Het lesdoel van deze leraren was om aan de leerlingen te laten voelen dat 'ze echt niet zomaar alles konden begrijpen'.

Ik was geschokt. Was dat het lesdoel? Het was eerder een soort demotivatatie en het ontkennen van de mogelijkheden van de leerlingen.

Nu doe ik datzelfde bewijs ook in klas 9, maar ik gebruik dat bewijs juist om een manier van denken te oefenen die ze niet zo vaak tegenkomen: je neemt aan dat iets wel degelijk kan; dan merk je met geldige berekeningen dat er een tegenspraak ontstaat en dus moet je daarna concluderen dat het niet kan.

Ik bemerk, dat als je het rustig en stapsgewijs vertelt alle leerlingen de gedachte in elke stap prima kunnen volgen en reproduceren. Aan het behandelen van zo'n bewijs wordt duidelijk wat het doel is van onze lessen wiskunde. Het denken moet in al zijn aspecten ontwikkeld worden.

Is wiskunde een nuttig vak?

De meeste mensen denken dat wiskunde een nuttig vak is en dat je het nodig hebt voor andere vakken en voor later in je beroep of in het dagelijkse leven. Ik geloof daar niet veel van. Op school gebruik je natuurlijk wiskunde bij de andere exacte vakken en als je in die richting gaat studeren, dan heb je veel aan de aangeleerde technieken. De meeste leerlingen gebruiken de wiskunde later echter helemaal niet.

Het doel van het vak wiskunde is voor mij het ontwikkelen van de mogelijkheid van de mens om logisch, exact en abstract te leren denken.

Projectieve meetkunde in klas 11

Onderwijs is niet om de kinderen feiten bij te brengen of technieken te leren, maar om alles wat een mens potentieel in zich heeft op te wekken en te ontwikkelen.

Vanuit die gedachte geven we bijvoorbeeld in klas 11 ook een vak als projectieve meetkunde. Deze meetkunde, gebaseerd op het perspectieftekenen, laat de leerlingen kennis maken met de prachtige symmetrische verbanden die ten grondslag liggen aan de meetkunde. De manier waarop gewerkt wordt is dan ook vooral vanuit het kunstzinnige, het esthetische. De onderstaande figuur is bijvoorbeeld een afsluitende tekening in het schrift en op het schoolbord. [zie twee foto's].

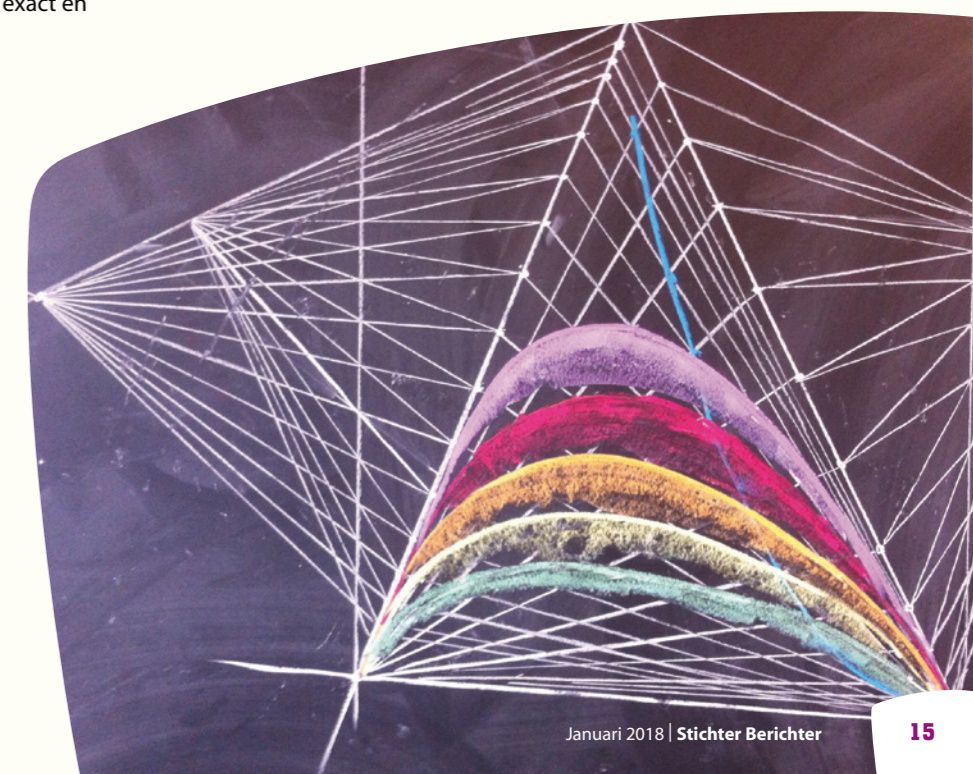
Projectieve meetkunde wordt bijna nergens meer gegeven, waarschijnlijk omdat het niet algemeen gebruikt wordt, hoewel programmeurs van computerspellen absoluut niet kunnen. De kennis van het vak is aan het verdwijnen, ook op enkele vrijescholen.

Daarom is het goed om mee te mogen werken aan het opzetten van een vrijeschool wiki, waarin beginnende leraren aan een vrijeschool achtergronden en inhoud van de vrijeschoolpedagogie kunnen vinden.

Extra wiskunde: wiskunde D

Ik ben persoonlijk heel blij dat we aan onze school getalenteerde leerlingen extra wiskunde kunnen bieden in het vak wiskunde-D. In dat vak worden de eenzijdigheden van de wiskunde A en die van wiskunde B gecompenseerd en komen de leerlingen een stuk verder boven de normale vwo-stof te staan. Een stevige boost voor hun vervolgstudie. Het vak wordt gegeven in zelfstudie met behulp van filmpjes op de site van Open University. Op die manier stimuleert het ook het zelfstandig werken en het verantwoording nemen voor het eigen leerproces.

Ben Geels, docent wiskunde



Aardrijkskunde

Wat een prachtig vak is aardrijkskunde!

De leerlingen leren de wereld kennen op een heel bepaalde manier: ze leren over de aarde en wat diep in de aarde is: vulkanisme en magma; ze leren over de golfstroom, de winden en de passaten; ze leren over de klimaten, over woestijnen, steppen en regenwouden. Ze leren echter ook over allerlei mensen die de aarde bewonen, over migratie en volken, hun leefwijze en gewoonten.

In klas 7 en 8 is het de mens in zijn leefomgeving die centraal staat: het gaat om eerbied en respect voor andere culturen: mensen die op het eerste gezicht misschien enigszins primitief stam lijken, blijken een enorme levenswijsheid te bezitten.

In klas 9 staan onder andere de aardlagen centraal en de bodemsoorten; in klas 10 komen de klimaten en de windrichtingen aan bod. Elke leerling maakt dan in een groepje een werkstuk en presenteert dat aan de andere groepjes. Elk groepje is expert op een bepaald gebied. De groep die bijvoorbeeld alles over de woestijn weet, gaat langs alle andere groepjes om deze kennis te delen. Degenen die het mediterrane klimaat hebben gekozen, gaan op hun beurt weer langs de groepjes enz. De leerlingen maken prachtig werk en genieten ervan ergens expert in te zijn. Spelenderwijze leren ze over alle klimaten van de wereld.

Abstracte voorstellingen levend maken

De opgave is om van de abstracte voorstellingen bij aardrijkskunde toch een levendig innerlijk beeld te maken. Dat is weer een typisch voorbeeld van vrijeschoolpedagogie: de dingen levend en beleefbaar maken.

Periode aardrijkskunde in klas 8

Het thema in de achtste klas is 'volken van de wereld'. Meestal begin ik mijn periodeles met een verhaal: 'Een wereldreiziger kwam na een lange reis aan in een dorpje in Afrika, ver van de steden vandaan. De mensen in het dorp verwachten hem en heetten hem welkom door het zingen van een begroetingslied (ik zing het lied voor en de kinderen zingen het na):
"Binamo, binamo eh,
binamo, binamo eh..."
'Binamo' betekent 'welkom'.

'De reiziger, die onder de indruk was van de gastvrijheid van dit volk, wilde iets terug doen en stelde een spel voor aan een groep kinderen van de Afrikaanse stam. Hij zette een mand vol fruit in de buurt van een boom. Vervolgens vertelde hij de kinderen dat degene die het eerst bij de mand zou zijn, alle vruchten zou winnen. Toen gaf de reiziger het signaal waarop de kinderen konden gaan rennen. Tot zijn verbazing pakte alle kinderen elkaars hand vast. Gezamenlijk liepen ze naar de mand. Zo konden ze er samen van genieten. De reiziger vroeg aan de kinderen: 'Waarom doen jullie dit op deze manier?' 'Ubuntu,' antwoordden de kinderen in koor. 'Hoe kan één van ons blij zijn met het winnen van fruit als alle anderen verdrietig zijn? Ubuntu..... ik ben omdat wij zijn!'

De volgende ochtend kwam de reiziger de kinderen weer tegen. Hij vroeg: 'Mangwani, marara sei?' ('Goedemorgen, heb je goed geslapen?'). 'Ndarara, kana ma rarawo,' antwoordden de kinderen ('Ik heb goed geslapen als jij goed hebt geslapen...').

"Ik kan niets opschrijven over de kleding want... ze zijn poedelnaakt."

Samenwerken

Dit 'op elkaar gericht zijn' komt heel erg naar voren in het gedrag van leerlingen in klas 8. Vrienden en klasgenoten zijn belangrijk; met hen deel je alles, of het nu positief is of negatief. Ze zijn meer op elkaar gericht dan op de leerkracht of op ouders.

Ze krijgen dan ook van mij de opdracht om samen, in een door mij samengesteld groepje, een volk van de wereld te onderzoeken. Daar maken ze dan een muurkrant van en ze geven een presentatie tijdens de periodeles.

Er was één groepje dat in Zuid-Amerika een indianenvolk had ontdekt met slechts vijf stamleden. Het volk bleek zelfs een eigen taal te hebben! Vol enthousiasme stortte het groepje zich op het onderzoek naar het wel en wee van deze mensen. Op een gegeven moment kwam een meisje van het groepje naar me toe en zei: 'Ik kan niets opschrijven over de kleding want... (fluisterend)... ze zijn poedelnaakt.'

Een ander groepje had de muziek nagebootst van de 'Pygmeeën' in Afrika. Het klonk heel ritmisch. Nog een ander groepje, dat de 'Papoea's' uit Nieuw Guinea had onderzocht, probeerde de traditionele gezichtsbeschilderingen bij elkaar uit. Het was prachtig om te zien hoe de kinderen zich inleefden in de verschillende volken.

Individueel

Naast de groepsopdracht kregen de kinderen nog een individuele opdracht. Het is namelijk ook belangrijk om binnen een groep te leren trouw te blijven aan jezelf en je eigen kracht te ervaren. De opdracht was om een Afrikaans masker te creëren dat bij rituelen gebruikt zou kunnen worden. Welke emotie wil jij hierin uitdrukken?



Hoofd, hart en handen

Al met al komen tijdens deze periode hoofd, hart en handen allemaal aan bod: 'Hoofd' d.m.v. informatieve elementen ontdekken en leren:

- Waar leven de volken?
- Waarom precies daar?
- Hoe leven ze en wat eten ze?
- Hoe is het klimaat en wat is de invloed hiervan op de leefwijze?
- Welke taal spreken ze?
- Welke kleding dragen ze?
- Hoe is het onderwijs?
- Wat zijn de rituelen?
- Hoe uiten ze zich in muziek en dans?
- Topografie van de verschillende werelddelen

'Hart':

- Het beleven en ervaren d.m.v. verhalen
- Het voelen
- Zingen van liederen uit de verschillende werelddelen; dans en muziek

'Handen':

- Tekeningen in periodeschrift
- Het maken van een muurkrant
- Het maken van maskers

Natuurlijke verwondering en vertrouwen

Op deze manier verbinden de leerlingen zich op allerlei manieren met de leerstof. Natuurlijke verwondering ontstaat en het vertrouwen in het eigen leerproces groeit, wat een waardevolle schat is om mee te nemen naar de Bovenbouw.

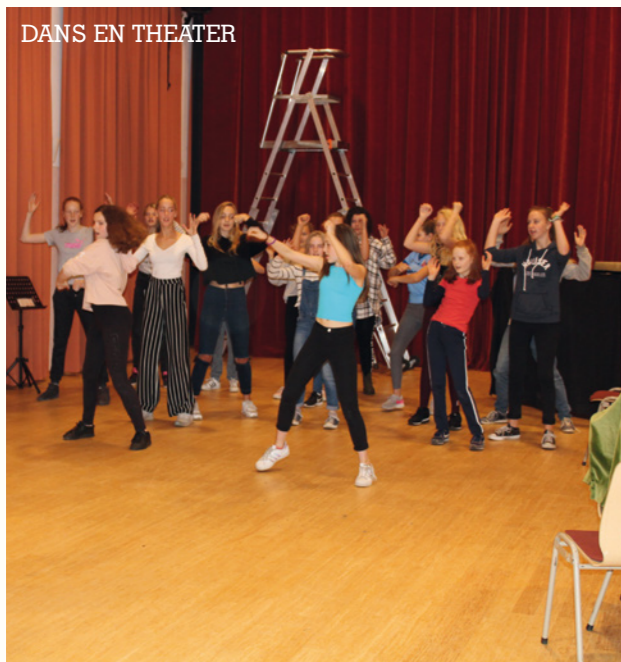
Sagitte de Ruigh, leraar Middenbouw



Fotoverslag

Sint-Michaëlsfeest Spelendag voor de middenbouw 29 November 2017

Terwijl de bovenbouw nog les had en anderen zwoegden in de tuin voor het goede doel begon voor de middenbouw de spelendag, die in het teken stond van moed. De zevende en achtste klassers werden ingedeeld bij verschillende activiteiten.



Michaëlsacties 2016 en 2017

Elk jaar houden we op onze school een actiedag voor kinderen of volwassenen in de wereld die onder moeilijke omstandigheden moeten leven. Dit schooljaar – 2017-2018 – hebben we de actiedag voor Michael (29 september) gehouden voor Kakuma, een vluchtelingenkamp in Kenia. We hebben ruim 12.000 euro opgehaald voor de kinderen in dat kamp en voor een nieuwe jeep om het vervoer op dat enorme terrein beter te kunnen regelen. Alle leerlingen hebben zich enorm ingespannen om met ludieke acties of een sponsorloop zoveel mogelijk geld bijeen te krijgen. In de Middenbouw werd ook nog een spelendag georganiseerd waarin schermen, boogschieten en het bouwen van een enorme draak centraal stonden. Vorig jaar is op de actiedag met Michael door de leerlingen veel geld opgehaald voor Join the Pipe, water voor Afrika: 20.000 euro.

De gehele schoolomgeving verfraaid

Door alle 600 leerlingen is vorig jaar bovendien enorm veel werk verzet om het schoolplein en de schoolomgeving mooi te maken. Er zijn nog vele extra dagen aan het project besteed om het af te krijgen. In een aantal lessen hebben leerlingen onder begeleiding van hun docent nog aan de kruidtuin en het sportveldje gewerkt, bloembollen en planten geplant en alle overgebleven materialen en rotzooi opgeruimd.

Er is een vijver gebouwd en er zijn verschillende dieren en planten van keramiek gemaakt. Deze zijn rond het schoolplein geplaatst. Er werd een insectenhotel ontworpen en gemaakt, een grote xylofoon en een verspringbak. Overal werden planten en bloembollen geplant. Het was een geweldige dag waarin het gevoel een grote familie te zijn als vanzelfsprekend ontstond.

Paul Ebert, leraar lichamelijke opvoeding en trekker van het pleinproject

Digitale middelen: middel of doel?

Ook op de Stichtse Vrije School gebruiken we digitale leermiddelen. Zo hebben we twee prachtige computerlokalen, een uitgebreide mediatheek en zo heeft elk lokaal een beamer en een laptop. Digitale middelen kunnen de geboden lesstof ondersteunen. Ook kunnen de leerlingen zelfstandig iets uitzoeken of verschillende bronnen raadplegen. Digitale middelen zijn - het woord zegt het al – een middel, maar kunnen de leraar nooit vervangen.

Vrijeschoolonderwijs: levend onderwijs

De leraar blijft degene die bij ons op school de lessen vormgeeft en levendig maakt. Hij of zij is degene die elke leerling kent en die met zijn of haar manier van lesgeven met elke leerling rekening kan houden. Zo kan de lesopbouw creatief vormgegeven worden en kunnen er uitdagende vragen gesteld worden; klassengesprekken kunnen met verve gevoerd worden. Op elk gewenst moment kan de leraar op iets ingaan. Het vrijeschoolonderwijs is levend onderwijs.

Levende lessen betekenen dat je actief bent, praat of tekent, samenwerkt of naar een verhaal luistert. Op de computer lukt dat niet; daar ben je aan het lezen en typen en dat doe je in je eentje. Prima natuurlijk, maar dan wel met mate.

Verslavend?

De leerlingen leren bij ons op school echter wel degelijk met de digitale wereld omgaan. Ze leren de digitale middelen als

middel handig te gebruiken. Ze leren wat betrouwbare bronnen zijn en wat niet. Ze worden op de gevaren gewezen van internet. De verslavende aspecten van de computer worden bewust gemaakt en ook de vraag naar het waarheidsgehalte van een bericht komt aan de orde.

Computervaardigheden

In de Middenbouw, maar ook in de Bovenbouw worden lessen besteed aan het zich eigen maken van alle computervaardigheden. In klas 8 leren de leerlingen blind typen met 10 vingers volgens de internationale standaard van minimaal 120 aanslagen per minuut. In klas 9 maakt elke leerling een werkstuk op de computer en worden de mogelijkheden verkend die hierbij komen kijken, zoals het maken van een goede lay-out, het bewerken van foto's of het maken van een spreadsheet.

Hiernaast blijft de mediatheek als bron aanwezig; we hebben een schat aan boeken en ook heel veel Nederlandse en internationale literatuur, zodat de leerlingen nog steeds heerlijk met hun neus in de boeken kunnen zitten. De mediatheek is gezellig vormgegeven; de mediothecarissen zijn uiterst behulpzaam en kennen vrijwel alle leerlingen.

In de Middenbouw – klas 7 en 8 hebben nog een eigen klaslokaal – gaan de telefoons aan het begin van de dag in de telefoonzak en die blijven daar tot het einde van de dag. Dat geeft een enorme rust. De leerlingen kunnen zich veel beter concentreren en worden niet steeds afgeleid, ook niet in de pauzes.

Regels voor de smartphone?

Iedereen heeft tegenwoordig een smartphone. Dat is natuurlijk prima, maar we hebben als school wel een streng smartphonebeleid. Wij hebben ervoor gekozen het gebruik van de smartphone tot een minimum te beperken. Tijdens de lessen moeten de leerlingen hun telefoon uitzetten en in hun tas doen of in de zak stoppen die we speciaal daarvoor hebben laten maken. In elke klas hangt deze zogenoemde 'telefoonzak'.

Middenbouw: telefoons in de 'telefoonzak'

In de Middenbouw – klas 7 en 8 hebben nog een eigen klaslokaal – gaan de telefoons aan het begin van de dag in de telefoonzak en die blijven daar tot het einde van de dag. Dat geeft een enorme rust. De leerlingen kunnen zich veel beter concentreren en worden niet steeds afgeleid, ook niet in de pauzes.

Bovenbouw: telefoons in de 'zak' of uit

In de Bovenbouw – dus vanaf klas 9 – mogen de leerlingen kiezen of ze de telefoonzak eer aan doen of dat ze de smartphone in hun eigen tas doen en helemaal niet gebruiken. Dat gaat eigenlijk heel goed. Slechts een enkele keer komt er toch een telefoon op tafel (of op de schoot) en wordt deze voor twee dagen ingenomen en door de connector veilig bewaard.

De leerlingen vinden de regel meestal erg prettig. Na een eerste evaluatie in klas 11 zei een leerling: 'Best fijn; even niet de stress van steeds op mijn telefoon kijken of me steeds afvragen wie er nu weer op mijn vriendenapps staan.'

Gebruik in de aula toegestaan

De smartphones mogen wel in de tussenuren en de pauzes in de aula worden gebruikt. In de wandelgangen en de hal mag het niet: de bedoeling is om dan met elkaar in alle rust te kunnen praten. Als school vinden we het sociale aspect van het onderwijs enorm belangrijk. Niemand kan zich op deze manier achter zijn telefoon verstoppen. Leerlingen mogen elkaar ontmoeten en plezier beleven aan gesprekjes met elkaar. Onze strenge smartphoneregeling helpt hen hierbij.

Tot slot volg hier een leuke column, geschreven door een van onze leraren voor de schoolkrant van de leerlingen om op humoristische wijze de draak te steken met een mogelijke verslaving aan de smartphone.

Danielle van Dijk, leraar Nederlands, Pedagogische Werkgroep



Column: het vuur brandend houden

Toen ik voor de herfstvakantie met klas 12b op eindreis was, heb ik iets nieuws geleerd: Snapchat. Waar ik vroeger altijd voorliep op het digitale gebied (Hyves, MSN) merk ik dat ik ouder word doordat ik geen benul had van het bestaan van die app. Ik denk dat vele leraren met mij geen weet hebben van al die nieuwe apps en trends op het digitale gebied. Voor de leraren die meeleezen: Snapchat is een berichtendienst waarbij je foto's naar elkaar kunt sturen die na verloop van tijd weer verwijderd worden. Via die berichtendienst is er ook een soort spelletje, Snapstreak. Daarbij krijg je als je met een vriend drie dagen achter elkaar Snapt en hij of zij binnen 24 uur reageert, een Streak. Er staat dan een 🔥 (vlammetje) achter je naam. Het doel is vervolgens om dit zo lang mogelijk achter elkaar vol te houden. Onder kinderen en jongeren is Snapstreak populair. Sommigen houden het wel tussen de 300 en 600 dagen achter elkaar vol. Het klinkt als een leuk spelletje, maar wanneer het je leven te veel gaat beheersen – net zoals bij toetsen – kan het verlamdend werken. En dat is precies wat er gebeurt met Snapstreak.

Jongeren worden via een dergelijk beloningssysteem zo gepusht om iedere dag maar vlammetjes te verdienen dat het het 'gewone' leven lijkt te beheersen. Doordat streaks eindigen onderstaan er ruzies en voelen jongeren zich slecht. Ik vind het bizar dat een simpel vlammetje het leven van jongeren dermate kan beïnvloeden. Een vriend van mij is net als ik vrijeschoolleraar. Hij vertelde mij dat hij wanhopige ouders op bezoek krijgt die zich geen raad meer weten met het telefoongebruik van hun kinderen vanwege Snapstreak. Diverse ouders op zijn school hebben geprobeerd het telefoongebruik van hun kinderen in te perken tot alleen de weekenden en dan heb ik het hier alleen nog over jongeren van 12 jaar oud. Toen die regel werd medegedeeld ontston-

den de grootste ruzies... kinderen zagen hun vlammetjes geblust worden.

Als leraar kan ik boos worden op Snapchat, terwijl ik Snapchat als econoom juist erg slim vind. Ik vind de vlammetjes slim omdat ze ervoor zorgen dat je de app vaak zal gebruiken. Je raakt er verslaafd aan. Doordat je zo gefocust raakt op die vlammetjes wordt het verlies ervan bijna net zo beleefd als het verliezen van geld of iets anders waardevols. Waarom doet Snapchat dit? Simpel, hoe meer jij op Snapchat zit, hoe meer ze over jou weten en hoe meer geld zij kunnen verdienen met de informatie die zij over jou hebben. Deze informatie wordt vervolgens weer gebruikt voor reclames.

Wellicht moeten we op school ook maar een vlammetjes-systeem in gaan voeren. Iedere dag dat je je telefoon niet gebruikt, krijg je een vlammetje... gebruik je hem wel dan ben je hen allemaal kwijt. Wellicht dat die regel een goede aanvulling is op de telefoontassen. Waarom? Omdat we zo oog blijven houden voor wat er in de echte wereld gebeurt. Snapchat (of al die andere apps) zijn leuk, maar je moet je er niet in verliezen... het is namelijk het echte contact met elkaar dat het vuur brandend houdt.

Wouter Modderkolk, leraar Economie

Leerlingen versieren fietstunnel bij Landgoed Vollenhoven in Zeist

In het begin van schooljaar 2016-2017 werd onze school benaderd door de stichting 'Wegh der Weegen' met de vraag of we interesse hadden om de net aangelegde fietstunnel bij Landgoed Vollenhoven te voorzien van een decoratie.

Het leek me een interessante uitdaging en Nico Broeders en Hans Voorberg van de stichting kwamen naar school om een presentatie te geven aan twee tekenklassen over deze 350 jaar oude weg die door Jacob van Campen is ontworpen en Amersfoort en Zeist verbindt.

Leerlingen van klas 9 uitgedaagd

Daarna heb ik mijn leerlingen van de 9e klas tekenen uitgedaagd vrij te reageren met een ontwerpschets. Tijdens de presentaties voor de klas werd al snel duidelijk dat iedereen eigenlijk zijn/haar eigen ontwerp het leukst vond ;-). Maar na wat ontwerp spelregels afgesproken te hebben werd er respectvol naar elkaar geluisterd waarbij een paar essentiële opmerkingen werden gemaakt: "Eigenlijk staat de tunnel loodrecht op de Wegh der Weegen en heeft niets met de weg te maken" en "Een fietstunnel is eigenlijk een heel ongezellige plek". Daaruit kwam het idee voort om de tunnel als een vooruitgeschoven post te zien van Landgoed Vollenhoven en dus kijk je vanuit een voorname woonkamer via grote vensters de weg af. De leerlingen hebben uit eigen fantasie allerlei meubels bedacht voor een gezellige inrichting en een groepje jongens bogen zich over de perspectief.

Diverse vakken komen samen

Ik kwam er al doende achter dat hier diverse vakken samen kwamen: tekenen, geschiedenis, de Franse namen van de meubels, wiskunde (het omrekenen van de schaal van de

schetsen naar het voorstel), interieurarchitectuur en topografie. Uiteindelijk heb ik alle onderdelen en ook het perspectief zelf door middel van de 'klare lijn' thuis in mijn atelier tot een geheel getekend op de schaal van het stramien van de tunnelwandplaten. Daarna heb ik voorgesteld om ook het tweede deel van de tunnel aan te pakken in dezelfde stijl maar nu als thema 'de stallen', ook met uitzicht op de weg via open staldeuren. Dit ontwerp is door een tweede klas tekenen gemaakt.

Feestelijke opening door gedeputeerde Provincie Utrecht Nadat de lijntekeningen en de tekst in de zomer waren aangebracht en voorzien van een anti-graffiti-laag kon de tunnel op 6 september 2017 feestelijk geopend worden door de gedeputeerde van de provincie Utrecht en werden we in het zonnetje gezet in de hal van het landgoed. De leerlingen waren blij verrast dat het klopte wat ze allemaal bedacht hadden over het interieur van het landgoed, nu stonden ze er middenin!

Anne-Marijke van Dijken, docent Beeldend



Onze mediatheek

Tegenover de kantine op weg naar de aula ligt rechts de mediatheek. Het is een L-vormige ruimte met een boekengedeelte, een computer-gedeelte en werktafels om rustig aan te werken.

Vertrouwd en gezellig

De leerlingen weten de weg naar de mediatheek goed te vinden, zeker in de hogere klassen. De mediatheek heeft een heel eigen sfeer door alle boeken, de planten die er staan en de ronde tafels waaraan rustig gewerkt kan worden. In een paar hoekjes kun je je even terugtrekken en bijvoorbeeld een boek lezen. Of het nu gaat om te helpen bij het zoeken van een fijn leesboek, of een goed informatief boek, of digitale bronnen of de correcte wijze van citeren: we zijn de vraagbaak voor alles. Dagelijks is de mediatheek geopend tot halfvier uur 's middags.

Instructielessen

Aan het begin van de 7e klas wordt een introductie in de mediatheek gegeven door de mediathecaris. Het gaat hierbij om de regels, die er in de mediatheek gelden, en waar lees- en informatieve boeken gevonden kunnen worden. Op verzoek van docenten worden meer specifieke introductielessen door de mediathecaris gegeven, zoals bijvoorbeeld bij werkstukken/spreekbeurten maken (plan van aanpak, zoeken, correcte weergave in de literatuurlijst, etc.), of hoe te zoeken in digitale bronnen en de verschillende soorten digitale bronnen. Op alle schoolcomputers staan de volgende databases: Actuele Documentatiebank, Literom, Uittrekselbank en de Krantenbank. Onze online catalogus is te bereiken via: <https://svszeist.auralibrary.nl/auraic.aspx>. Hierin is het mogelijk om een eigen account aan te maken, waardoor boeken zelf gereserveerd en verlengd kunnen worden. Tevens zijn alle ooit geleende boeken en de huidige hierin zichtbaar.

Wat we allemaal hebben

Zoals alle scholen hebben we leesboeken (literatuur voor alle talen) en informatieve boeken (voor alle vakken). Bovendien hebben we:

- Een uitgebreide collectie poëzie, middeleeuwse literatuur, de Tachtigers en wereldliteratuur
- Een uitgebreide collectie biografieën
- Grote collectie kunstboeken en een uitgebreide CD-collectie klassieke muziek
- De school heeft een abonnement op de papieren versie van nrc-next en op verschillende tijdschriften en natuurlijk de digitale Krantenbank.
- Voor een paar uur zijn er de verplichte schoolboeken te leen om in een onverwachts tussenuur huiswerk te kunnen maken.
- Lesmateriaal voor in de klas zoals schoolkaarten, klassieke les- en leesboekjes, atlanten, audiovisueel materiaal
- Een gesloten collectie speciaal voor de docenten, waaruit leerlingen mogen lenen, bijvoorbeeld bij het maken van hun eindwerkstuk.

Verbonden met pedagogisch klimaat

De twee mediathecarissen worden ondersteund door twee vrijwilligers. De mediathecarissen, waarvan een tevens Media-Coach is, nemen deel aan de pedagogische vergaderingen en de studiedagen, zodat er een directe verbondenheid is met wat er gaande is in de school. Op deze manier kan daarop ingespeeld worden. Een voorbeeld is onze boekentafel waar we o.a. aandacht geven aan de schoolbrede projecten, zoals de Michaelsactie of de boekenweek.

Daniella Hutter en Els Jansen, mediathecarissen

Internationalisering op de SVS

Uitwisseling

Wij zijn op school nu precies tien jaar bezig met het organiseren van internationale activiteiten. In eerste instantie hebben wij uitwisselingen georganiseerd met partnerscholen in Spanje en Italië. Daarna volgde een multilaterale uitwisseling met vijf scholen. De andere deelnemende landen waren Frankrijk, Italië, Turkije, Roemenië en Hongarije. Het thema was 'Bruggen slaan'; iets wat helemaal aansluit bij de doelen van onze school.

Daarna kwam er een contact tot stand met onze huidige partnerschool Hakfar Hayarok, een progressieve school in Israël, waar zowel joden als Palestijnen les kunnen krijgen. Het contact tussen onze leerlingen en de leerlingen van deze school verloopt steeds zo positief dat we met deze school nu al acht jaar samenwerken. Het thema is steeds de multiculturele samenleving. Gezien de complexe situatie in Israël geven we de leerlingen van tevoren een grondige voorbereiding. We maken we hen bewust van de omvang en de ernst van de problematiek. [foto bedoeïenen].

Activiteiten voor vluchtelingen

Toen het afgelopen jaar een grote groep vluchtelingen zich vestigde in Zeist hebben we samen met de leerlingen voor hen activiteiten georganiseerd zoals een Iftar-maaltijd en een sportdag. Ook hebben we hen een speciaal voor vluchtelingen gecomponeerd concert aangeboden. [foto vluchtelingenconcert]. Hiervoor hebben we een subsidie ontvangen van de Iona-stichting.

De reacties van de leerlingen waren steeds zeer positief. Hun inzet is bij alle activiteiten heel groot. Onze school is ook gewend aan internationale gasten. Veel docenten werken aan de verschillende projecten met enthousiasme mee.

Begrip krijgen voor een andere cultuur

Het doel is steeds om te zorgen dat de leerlingen een andere cultuur enigszins van binnenuit leren kennen om zo begrip te krijgen voor mensen met een andere achtergrond en een ander geloof. Op deze manier kunnen vooroordelen bewust gemaakt en ontzenuwd worden.

Wij hopen nog lang met onze internationale activiteiten door te kunnen gaan. We zijn zelfs van plan in de nabije toekomst het aantal activiteiten verder uit te bouwen.

Betsy Ranken, docent geschiedenis en eigenaar internationale betrekkingen





Het Model European Parliament

Sinds een flink aantal jaren neemt de Stichtse Vrije School deel aan het Model European Parliament (MEP), een debatwedstrijd die het Europees Parlement nabootst. De deelnemers zijn scholieren uit de bovenbouw havo/vwo. Zij kruipen in de rol van een Europarlementariër. Ze buigen zich namelijk over actuele problemen die de Europese Unie bezighouden, zoals werkloosheid, duurzaamheid en de inrichting van EU-instellingen. De oplossingen die voortkomen uit de vergadering worden samengevat in een resolutie en die zal uiteindelijk aan het Parlement worden voorgelegd tijdens een plenaire vergadering. Daarin stemmen de jonge politici erover of de resolutie bij zou kunnen dragen aan een betere Europese Unie en of die dan wel of niet zou moeten worden aangenomen.

Schoolniveau, provinciaal niveau, nationaal niveau en internationaal niveau

Het MEP wordt op verschillende niveaus gehouden: op school, provinciaal, nationaal en internationaal. Op het school-MEP wordt bij ons elk jaar een zestal leerlingen geselecteerd die de Stichtse gaan vertegenwoordigen tijdens de provinciale bijeenkomst in het provinciehuis van Utrecht. Daar verblijven zij drie dagen met de vertegenwoordigers van andere scholen uit regio Utrecht.

Aan het einde van de conferentie wordt per school iemand uitgekozen die de delegatie Utrecht mag vertegenwoordigen tijdens de nationale conferentie.

Het principe blijft daar hetzelfde: aan het einde van een week vol debatteren wordt per provincie iemand uitgezonden naar de nationale ronde, die op Europees vlak gehouden wordt.

Winnende school: Stichtse Vrije School met Maxim Zewe. Dit schooljaar is een van onze leerlingen de winnaar geworden van het MEP- Nationaal: Maxim Zewe. Dat is heel knap en we zijn dan ook erg trots op hem. Zelf is Maxim Zewe uit klas 11 uiterst bescheiden.

In een interview met ondergetekende vertelt hij over zijn ervaringen en over wat hij allemaal geleerd heeft: Behalve het feit dat het MEP een unieke mogelijkheid is om contacten te leggen, is het hoofdzakelijk een leerzaam project, zo vertelt Maxim. 'Ik heb geleerd wat het betekent om Europeaan te zijn. Je moet namelijk de positie innemen van verschillende lidstaten van de EU. Daarnaast worden

“Behalve het feit dat het MEP een unieke mogelijkheid is om contacten te leggen, is het hoofdzakelijk een leerzaam project.”

vaardigheden als het verzamelen en verwerken van informatie en communicatie geoefend. Ook kan opgedane kennis worden toegepast op hedendaagse problemen!

En even later in het interview: 'Je komt soms jezelf ook tegen en leert dan van de feedback van anderen. Zo heb ik geleerd de dingen iets meer te relativiseren. Ook kon ik mijn mensenkennis inzetten voor anderen en hen helpen hun vaardigheden te verfijnen, zoals het aanbrengen van een heldere structuur.'

Tot slot: 'Ik vind het geweldig dat onze school al jaren meedoet. Zelf train ik nu weer zes nieuwe leerlingen voor de volgende ronde en dat is erg leuk. Wie weet leidt dit alles tot een wereld met iets meer begrip voor elkaar. Het MEP heeft zeker invloed op het maatschappelijk denken, zij het in bescheiden mate...maar toch.'

Tekst Maxim Zewe en Danielle van Dijk, stafid pedagogie

